

УДК: 1:316.324.8:1:502/504

DOI: <https://doi.org/10.26661/hst-2020-5-82-05>

ВПЛИВ COVID-19 НА РОЗКОЛ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ СОЦІОСИСТЕМ

© ПУНЧЕНКО, О. П.

*Одеська державна академія технічного регулювання та якості
(Одеса, Україна)*

E-mail: olegpetr02.09@gmail.com

ODCID iD: <http://orcid.org/0000-0003-2694-6841>

*Odessa State Academy of Technical Regulation and Quality,
Kovalska str., Odessa, 65020, Ukraine*

© ЛАЗАРЕВИЧ, А. А.

Інститут філософії НАН Білорусі (Мінськ, Білорусь)

E-mail: a.a.lazarevich@gmail.com

ODCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-3365-2019>

*Institute of Philosophy of NAS of Belarus,
Minsk, Surganova, 1/2, 220072, Republic of Belarus*

© ЛАЗАРЕВИЧ, Н. А.

Інститут філософії НАН Білорусі (Мінськ, Білорусь)

E-mail: natalazarevich@tut.by,

ORCID iD: 0000-0003-2095-5608

*Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Belarus
Minsk, Surganova str. 1/2 220072 Repablik Belarus*

Анотація. У статті аналізується вплив Covid-19 на розкол глобалізаційної практики соціосистеми. Зазначається, що сучасний етап суспільного розвитку характеризується розвитком двох його детермінуючих складових – становленням інформаційного суспільного устрою та глобалізаційними процесами його переоблаштування, що розгорнулися у світі. Розкрито взаємозв'язок цих складових на сучасному етапі розвитку світової соціосистеми. У контексті поставленої мети пояснено сутність та багатоаспектність феномену «глобалізація» і на основі цього дослідження експліковано даний феномен. Підкреслено односторонній підхід ідеологів західного світу до реалізації ідей становлення глобального світу, який полягає в абсолютизації устремлень та бажань суб'єктивного фактору. Розкрито помилки ідеологів у зв'язку з ігноруванням об'єктивних умов та чинників у цьому процесі. Розкрито зміст Covid-19 як глобального негативного «кванту», який впливає на усі сфери людської діяльності, його всеохоплюючий руйнівний характер.

Проаналізовано основні сфери розвитку соціосистеми, в яких розкрито їхній розкол. По-перше, Covid-19 вніс розкол у сталий уклад суспільного буття, викликав хаос у змісті соціосистеми, кризу в її розвитку, соціальний страх, психологічний стрес людства. По-друге, розкрито розкол у системі політичних відносин між провідними державами США, Китаєм, Росією та ЄС, зазначено напрями, якими йде розкол у цій сфері соціосистеми. По-третє, розкрито зміст розколу у сфері фінансів та економіки, зазначено різке падіння ВВП провідних країн, боротьба за лідерство світової валюти. Заслугує уваги пояснення сутності бенефіціарства на сучасному етапі. По-четверте, підкреслено негативний вплив Covid-19 на коеволюційні процеси, необхідність вироблення стратегії виживання людства. По-п'яте, показано негативний вплив пандемії на духовну складову суспільства. Зазначено, що в освіті, як детермінуючому ядрі духовного життя, у зв'язку з переходом на дистанційну форму

навчання, різко знижується рівень особистісного знання та поріг кваліфікованості випускника; ми втрачаємо кермо формування стійкого світогляду студента, його національної самосвідомості, морального і патріотичного виховання, ментальності, толерантності, які проявляються в індивідуальній свідомості.

Ключові слова: глобалізація, цивілізація, Covid-19, криза, трансформації, макрозсуви, соціосистема.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з найважливішими науковими та практичними задачами.

Актуальність дослідження зумовлена низкою причин. Наприкінці другого десятиліття XXI століття сучасний світ різко змінив свої риси. Причинами цього процесу стало, з одного боку, становлення інформаційного суспільного укладу, основою якого виступила третя соціотехнологічна революція. «Ця революція торкається не лише матеріального виробництва, культури, транспорту, комунікацій, соціальних відносин, але й проблеми автоматизації та реконструкції інтелектуальних процесів. Відмінна особливість таких кардинальних трансформацій полягає у їхньому «безкровному» характері [10, с. 181]. Експоненціальне зростання інформації змусило людський інтелект шукати нові шляхи та методи не лише її виробництва, але й технології її оброблення, передавання, захисту та зберігання. Розвиваючи ідеї про сутність та характер різних революцій, корінним чином перетворюючих цивілізаційний розвиток людства – агроремісничий, індустріальний, інформаційно-соціотехнологічний, – Клаус Шваб в середині 20-х років XXI століття доповнює ці зміни через обґрунтування змісту

четвертої промислової революції [20].

З іншого боку, процеси переоблаштування усіх сфер життєдіяльності людини, які розгорнулися у сучасному глобалізаційному світі, показують, що система суспільних відносин увійшла до нової стадії свого розвитку. Вона стала більш динамічною, для неї характерне різке загострення соціальних протиріч та конфліктів, світ став різко змінюватися, він сьогодні характеризується кровними та безкровними сутичками, контрастами, санкціями, застосуванням сильними державами відносно слабких «м'якої сили», як чинника впливу на них та способу реалізації своїх інтересів. Світ завжди був зітканий з протиріч та сутичок, але «зараз вони відбуваються так швидко, що світова спільнота не встигає на них адекватно реагувати, і навіть на встигають достатньою мірою теоретично осмислити та усвідомити сутність того, що відбувається» [25, с. 18]. Сьогодні різко виокремились провідні гравці на світовій арені глобалізації – США, Китай, Росія та ЄС, які визначають основний вектор макрозсувів в основних сферах буття людства – матеріальній, духовній, інформаційній та, перш за все, у спробах формування глобального світу.

Розвиток процесів глобалізації та формування нової інформаційної цивілізації глибоко взаємопов'язані. Реалізація головних задач глобалізаційного розвитку – формування нового світопорядку, вирішення фінансово-економічних проблем, упорядкування ринку робочої сили, перетворення сфери духовного виробництва, неможливі без опори на потужний фундамент інформаційного виробництва, новітніх інформаційних технологій.

Але каменем спотикання, своєрідним «підводним рифом» на шляху реалізації гарно зазначених теоретичних конструктив становлення глобального світу стала пандемія коронавірусу, яка негативно вплинула на усі сфери діяльності людства, загострила ритм пристосованості людини до умов буття у новій соціосистемі, що складається. Для більш повної характеристики проблемного поля нової реальності, що складається, необхідний філософський дискурс у ті ареали досліджень, які поставили дану проблему та запропонували своє бачення та розуміння її реалізації без врахування взаємозв'язку об'єктивних природних чинників та суб'єктивних стремлень, бажань, жадань.

Аналіз новітніх джерел та публікацій з даної проблеми.

Дана проблематика у зв'язку з новітніми дослідженнями сутності глобалізації та впливу Covid-19 на соціально-економічні та духовні процеси суспільного розвитку віднайшла своє відображення у

новітніх наукових дослідженнях. Окрім подальшого методологічного дослідження сутності глобалізації, більш глибокий характер набуло дослідження взаємозв'язку об'єктивних умов та суб'єктивного чинника у змісті глобалізаційних процесів; аналіз соціокультурних передумов цього процесу; аналіз глобалізаційного та цивілізаційного зіткнення людства та прогноз на майбутнє; вплив Covid-19 на трансформації у сфері матеріального, духовного та інформаційного виробництва. Ця проблема знайшла своє відображення у роботах Анохіної В.В. («Культурная традиция в парадигмах современной философии», Мінськ, 2014); Воронкової В.Г. («Місце і роль синергетики у пізнанні соціальних процесів та розвитку суспільства», Запоріжжя, 2014; Воронкової В.Г., Сосніна О.В., Нікітенка В.О., Максименюка М.Ю., Запоріжжя, 2016); Водопьянова П.О. та Крисаченка В.С. («Стратегия бытия человечества»); Зеленкова А.І. («Блеск и нищета глобализации», Мінськ, 2019); Левка А.І. («Социокультурные предпосылки инновационного развития», Мінськ, 2018); Нікітенка В.О. («Evolution and Future Development of the Real World in the Conditions of Technological Chances in the context of sociophilosophical discourse», Запоріжжя, 2020); Пунченка О.П. («Цивилизационное измерение истории человечества», Одеса, 2013; «Археология ноосферного образования», Одеса, 2017; «Covid-19: Person and Society Facing the

challenges of global transformation», Запоріжжя, 2020; «Covid-19: трансформации образовательных технологий в новых условиях глобализирующего мира», Польща, Катівце, 2020); Чумакова О.М. («Глобальный мир: столкновение интересов», М., 2018); Шваба К. («Четвертая промышленная революция», Львів, 2016) та інших.

Методологічний інструментарій дослідження заявленої проблеми достатньо широкий та базується на аналізі, вимірюванні, описі, абстрагуванні та узагальненні, прогнозуванні, системному та синергетичному підходах.

Мета статті: обґрунтувати вплив Covid-19 на розкол сучасної глобалізації.

Обговорення проблеми. Починаючи з 80-х років ХХ століття до структури сучасного наукового, філософського, економічного знання міцно увійшла ідея глобалізації, яка пронизує політичну, фінансово-економічну, військову та духовну сфери буття людства. Бурхливе звернення сьогодні дослідників до проблеми глобалізації можна порівняти лише зі зверненням науки до прояснення сутності нового цивілізаційного облаштування людства – інформаційного. Так непередбачувано склалося у просторово-часовому полі наукового знання паралельний розвиток двох уособлюваних стрілу спрямованості суспільного розвитку – глобалізації та цивілізації – феноменів. І глобалізація, і цивілізація в її

новому статусі, пов'язані воєдино через системи геополітичних, геоекономічних, геофінансових, геокультурних відносин, які взаємообумовлюють одне одного. І трансформації в усіх сферах буття соціосистеми пов'язані з вищезазначеними феноменами.

За кількістю звернень до дослідження архітекtonіки та сутності цих феноменів важко надати перевагу будь-якому з них. Після індустріального суспільства (другий етап цивілізаційного розвитку людства) виникає низка концепцій відносного нового етапу буття людства. Серед них, зазначає А.А. Лазаревич, «постіндустріальне суспільство» (Д. Бел), «Інформаційне суспільство» (М. Порат, Й. Масуда та ін.), «мережеве суспільство» (М. Кастельс), «нове індустріальне суспільство» (Дж. Гелбрейт), «активне суспільство» (А. Етціоні), «кооперативне суспільство» (Дж. Кліффорд), «пост економічне суспільство» (В. Іноземцев), «організаційне суспільство» (Р. Престус), «пост сучасне суспільство» (Ж.-Ф. Ліотар) та ін. [9, с. 3]. Сам же автор розробляє концепцію «глобального комунікаційного суспільства», а також інформаційного суспільства. До дослідження сутності інформаційного суспільства звертаються Ворнкова В.Г., Водопьянов П.О., Кирвель Ч.С., Пунченко О.П., Старжинський В.П., Стьопін В.С., Широков Д.І., Яскевич Я.С. та багато інших.

Безсумнівно, існує неймовірна кількість дефініцій терміна «глобалізація», який став

популярним не лише в науці, але і у різних сферах культури останніх трьох десятиліть. Зазначаючи цю обставину, відомий польський економіст та громадський діяч Гжегож В. Володко писав: «Рідко яке поняття зробило таку кар'єру як «глобалізація». За час нашого життя це, безсумнівно, найбільш популярний термін, який описує у самому широкому – у всесвітньому вимірі – дійсність, яка швидко змінюється... Сьогодні достатньо «клікнути» у пошукувачі www.google.com слово «globalization», як миттєво перед нами з'являється 27700000 посилань. На польській мові таких посилань набирається 767000» [6, с. 4].

До обґрунтування сутності та мультифакторності змісту феномена «глобалізація» звертаються Р. Робертсон, А. Аппадурі, У. Бек, І. Валлерстайн, Е. Гідденс, М. Кастельс, Ф. Фукуяма, С. Хантингтон, М. Елброу, А. Зеленков, В. Ієноземцев, В. Лукашевич, І. Кефелі, А. панарін, А. Уткін, А. Чумаков, В. Стьопін, В. Яковець та багато інших. «Більшість авторів, – зазначає А.І. Зеленков, – трактують поняття глобалізації у сенсі, скоригованим з його етимологічним контекстом, який припускає щось загальне, всесвітнє, загальнозначиме. У такій інтерпретації, здавалось б, нічого кардинально нового та специфічного для сучасної епохи у даному понятті не фіксується, оскільки ще Сен-Симон писав про неминуче зближення європейських

народів, освічених гуманістичною філософією, та створення ними універсальної держави. До речі, свої ідеї він популяризував у періодичному виданні «The Globe» [6, с. 4].

Багатоаспектність концепту «глобалізація» не дозволила науці дати його універсальну, чітку дефініцію, незважаючи на той факт, що у кожному з репрезентованих формулювань відображаються найважливіші характеристики майбутнього глобального світу. Узагальнюючи багато численні точки зору на сутність глобалізації, можна зазначити, що вона постає як об'єктивний універсальний соціокультурний феномен, «змістом якого є зростаючі взаємозв'язок та взаємозалежність національних економік, національних політичних та соціальних систем, національних культур, а також взаємодія людини з навколишнім середовищем. В основі глобалізації лежить розвиток світових ринків, послуг, праці, капіталу» [13, с. 15]. В інших формулюваннях до мультичинників належать процеси об'єктивних трансформацій глобалізованого світу у сфері матеріально-економічних та фінансових відносин, заснованих на інституалізації світового ринку, неухильно зростаючий вплив транснаціонального капіталу і ТНК» [7; 15]. Ці процеси у структурі глобалізації зазначають І. Валлерстайн, К. Омае, Д. Розенау та ін. А в працях В.В. Анохіної [1], І.Ф. Кефелі [8], Ю. Яковця [30] особливу увагу звернено на

значимість формування транснаціональних культур, зазначають О.П. Пунченко та В.О. Нікітенко [19].

Усі концепції глобалізації, особливо ідеологів західного світу, містять значний елемент мажорного розвитку цього процесу. Ніхто з них не звертає уваги на всепоглинаючий, аморальний нелюдський характер глобалізації, на експоненціальне зростання протиріч між країнами, які носять, зазвичай, антагоністичний характер, та способи їх вирішення.

Ніхто з них не включає у свої доктрини в інтегруючу роль глобалізації стратегію виживання людства: питання відміни санкцій; настанову на заборону кольорових революцій, ідеологами яких виступають Сорос і К° (соросята), а цих революцій світ налічує біля 50, сьогодні вжито повторно проведення кольорових революцій у Білорусі та Киргизстані. Ці революції несуть загибель людям, руйнують інфраструктуру країн, не поєднують народи, а поглиблюють та посилюють ненависть до ляльководів цих революцій. А окремі країни виконують роль «моськи» з відомої байки І.А. Крилова, коли намагаються виступити в якості зачинателів та захисників інтересів цих ляльководів та їх ми добре знаємо.

У той самий час теоретичних конструктивів, які досліджують негативізм глобалізаційних процесів та стратегію виживання людства в умовах розгортання глобалізації сьогодні, не так вже й багато. До них можна віднести

роботи С. Хантінгтона «Столкновение цивилизаций» [25]; А.М. Чумакова «Глобальный мир: столкновение интересов» [26]; Р. Шапіро «Прогноз на будущее» [28]; Ф. Фукуяма «Наше постчеловеческое будущее» [24]; П.А. Водопьянова та В.С. Крисаченка «Стратегия бытия человечества» [3] та незначну низку інших.

Аналіз мажору та мінору у теоретичних конструкціях глобалізації та їх критичне осмислення з позицій наявності в них негативних чинників дозволяє дійти висновку, що теоретичне трактування сутності і стріли спрямованості глобалізації та їх практична реалізація виявилися різнополярними, практика відірвана, навіть протиставлена теорії. Прорахунки ідеологів в абсолютизації суб'єктивного чинника, де владарює увесь негатив діяльності людини – тяга до влади, панування над іншими народами, хижацька стратегія природокористування та ін., та у недооцінці, навіть ігноруванні, об'єктивного чинника, де на перший план виходять природні умови. Але ж об'єктивні умови буття людства, природні умови, вносять коригування у його життєдіяльність, відсуваючи на задній план суб'єктивні устремління та бажання. Природа завжди дає певний шанс порозумнішати людству через «букет катаклізмів» – смерчів, цунамі, торнадо, землетрусів, виверження вулканів та ін. Часті виверження вулканів привели

допитливий розум людства до дослідження їхньої природи та виникненню вулканології, як напрямку у науковому знанні пізнання таємниць природи, що зароджується, та особливий розвиток, який воно отримало після знищення Везувієм Помпей (79 р. н.е.). А 1 листопада 1755 р. Великий Лісабонський землетрус за 6 хвилин знищив 90 тисяч людських життів, потім досліджували цунамі, пожежі, й це змусило релігію та науку віднайти пояснення цьому процесу. Релігія вгледіла у цьому явищі Божу кару португальцям та їх завоювання та знищення людей в Латинській Америці. Позитивом цього висновку було те, що Португалія відмовилась від імперських колоніальних амбіцій. Що ж стосується науки, то ця подія, як стверджує С. Ямбург, обговорювалося в філософії і навіть припускає, що воно поклато початок епосі Просвітництва, послугувало поштовхом до дослідження природи землетрусів, зародження сучасної сейсмології. Прикладів природних катаклізмів, які змушують порозумнішати людство, багато.

А ось суб'єктивний чинник, на відміну від природних умов, похваталися особливо не може прикладами осмислення діяльності людства, процесами його «порозумнішання». Навіть Друга світова війна не змусила людство порозумнішати, що відображено у Фултонівській промові У. Черчилля (1946 р.), в якій він поділив світ «залізною завісою» на протиборчі

системи. А що людство від цього отримало? Гонку озброєння, військові сутички у багатьох регіонах світу. Так чи позитив це, чи чекало його людство, чи порозумнішало воно? Безсумнівно, ні.

Для включення у глобалізаційні процеси стратегії буття людства необхідно було щось екстраординарне у структурі його життєдіяльності, необхідний був неочікуваний імпульс, який змінив хід суспільного розвитку, змішав усі конструкти глобалізації та змусив людство порозумнішати. Цим екстраординарним імпульсом став «підводний риф», на який світ і наткнувся – Covid-19. І як довела ВООЗ, Covid-19 – це результат негативного впливу людини на природу. Цей патоген охопив увесь світ та об'єднав його у пошуках антивірусу.

Covid-19 – виник як глобальний «квант» негативного впливу на усі сфери діяльності людства – економіку, фінанси, ринок праці, а також загострив ритм пристосованості людини до умов буття у глобалізованому світі. Він виник як відгук природи на відношення людини до неї, як помста людству за хижацьку стратегію природокористування та попередження про необхідність радикальних змін цієї стратегії. Про це стверджували у своїй праці «Стратегія бытия человечества» П.О. Водопьянов та В.С. Крисаченко [3]. Пандемія корона вірусу привнесла розкол у процеси глобалізації світу. Він полягає у наступному.

По-перше, різко загострився ритм пристосованості людей до умов буття у світі, що розколюється. Має місце реальний розпад сталих форм організації соціального життя. Сформований раніше уклад життя став нестабільним, який не піддається самоорганізації, він нелінійний, що привнесло не просто хаос у сталий ритм життя, а переросло у соціальний страх, у всеохоплюючий психологічний стрес. Виникає необхідність у нових конструктах організації соціосистеми, її самоорганізації, теоретичне підґрунтя якої закладено у синергетичному підході. З позицій цього підходу, вважає В.Г. Воронкова, «самоорганізація може бути визначена як виникнення нового, цілого утворення узгодженою поведінкою складових елементів вихідного середовища. Визначальним пунктом при самоорганізації є виникнення набору можливостей подальшого відбору через посередництво масштабних флуктуацій. Розвиток, що розуміється як спонтанна природна самоорганізація, може бути пов'язаний з стійкою закономірністю тільки як перехід від одних відносно стійких систем до інших, причому на рівні послідовних фаз розгортання нелінійного динамічного процесу здійснюється перехід до чергового вибору стійких структур, або інший сценарій входження в хаос» [5, с. 29].

Нова соціосистема, що складається, може бути

охарактеризована як дисипативна, їй властива нелінійність, нерівномірність розвитку, стрілу її спрямованості важко визначити, оскільки в її архітектоніці не складаються хаотичні, невірноважені, неупорядковані структури, які складаються в результаті всеохопної дії Covid-19. На думку В.Г. Воронкової, «ієрархія дисипативних структур», яка створюється у суспільному бутті, «створює ґрунт виникнення різних ступенів синтезу порядку і хаосу» [5, с. 9], а також застою в усіх сферах діяльності соціуму, який сьогодні полягає у різкому падінні духовності, відсутності орієнтації на рух вперед.

По-друге, Covid-19 привніс розкол у систему політичних відносин, який озвучується на усіх його структурних рівнях. Так розкол між США, Китаєм та Росією, навіть на прохання США до Росії, створити за її допомоги тристоронню угоду з ядерного арсеналу, не реалізувався. Сьогодні очевидний і розкол ЄС, який озвучується керівниками Італії, Греції, Іспанії, Угорщини, а Великобританія взагалі вийшла з цього союзу. Так, Д. Конте назвав кризу пандемії коронавірусу найбільшим випробуванням для Європи після Другої світової війни, а депутат Європарламенту від Італії Кьеза Джульєтто заявив, що життя Європи після Covid-19 зміниться докорінно, а змінить його криза, яка покладе початок новій фазі людської цивілізації.

Розвал ЄС визнали і в Німеччині. Так німецький

політолог А. Рар стверджує, що ЄС був створений як реклама для гарних часів, для гарної погоди, для краси, а для криз, важких часів, для виживання ця організація виявилася непридатною. Розкол між провідними гравцями глобалізованого світу зачіпає життєво важливу проблему управління новим світовим порядком, формування принципів, на яких буде базуватися цей порядок, а також світового уряду, який в особі ООН сьогодні не влаштовує багато країн.

По-третє, розкол у фінансово-економічній сфері. Авторитет долару знижується на світовому ринку валют, але зростає позитив євро та юаню. Країни світу вже розпочинають відмовлятися від виплати 22 трильйонного боргу США. Росія, у зв'язку з санкціями США, залишила собі борг менше 1 млрд доларів США, відмовившись у виплаті боргу держави, до цього йде і Китай, який також має намір відмовитися від участі у виплаті боргу США, що призведе до різкого падіння цінності долара. І які б санкції по відношенню до Китаю не застосовували США, поки що Китай не використовує свій «козир» для санкцій у відповідь. А цей козир полягає у тому, що Китай має 85% запасів рідкоземельних елементів, які використовуються і в ракетних установках, і в ядерних, а також у комп'ютерній та мобільній техніці. А решта 15% цих елементів залишається на увесь світ.

У той самий час фінансові труднощі низки країн використовує

у своїх корисливих цілях МВФ. Так, наприклад, сьогодні борг України складає 123 млрд доларів США і МВФ змусив Україну продати найбільшу цінність держави – землю. Під аплодисменти Президента Зеленського В.О. Верховна Рада України затвердила закон про її продаж. І постає питання: а за що боролось козацтво України на чолі з її гетьманами, коли відстоювали кожен п'ядь української землі?

Процес продажу землі – бенефіціарство – виник в Європі в період раннього середньовіччя у Західній Європі. Тоді церкві належало у низці західноєвропейських країн до 70-75% землі, і щоб лобювати свої інтереси у державних структурах, церква вдавалася до двох хитрощів: по-перше, вони давали наділи землі безоплатно тим, хто лобював їхні інтереси; по-друге, частину землі вона продавала бажаючим, тим самим поповнюючи казну. Сьогодні ми зіткнулися з бенефіціарством, але вже на державному рівні. Що ж стосується економіки, то розкол глобалізації проявляється у падінні ВВП, який у деяких країнах перевищує 6%. Різко погіршилися економічні відносини між країнами, сьогодні у багатьох країнах пропозиції на товари набагато випереджають їх попит. Це значні втрати, для відтворення яких необхідно мінімум два роки.

Розвиток економічних відносин тісно пов'язаний з необхідністю регулювання ринку робочої сили. Пандемія коронавірусу показала

неможливість розвинених країн ЄС самостійно справлятися з валом проблем, які на них накопилися, без залучення робочої сили зі східних від ЄС країн. Для України навіть відкрили безвіз, які використовує робоча сила для надання послуг іншим країнам, які потребують цю силу. Так, у Великобританії недостатність робочої сили для виконання чорнової роботи складає 98%, не відстають і Німеччина, і Фінляндія та й інші країни Заходу. Однак, у березні-квітні 2020 р. мав місце інцидент про не випускання в країні ЄС української робочої сили, держава, окрім переказу грошей заробітчани в Україну, вирішила зайнятися бенефіціарством у сфері торгівлі робочою силою. Це призвело до конфлікту і ЄС пригрозив закрити безвіз. А зайняти робочу силу в Україні держава не може, оскільки в країні є безробіття і збільшувати її небажано.

По-четверте, Covid-19 негативно вплинув на коеволюційні процеси глобалізуючого світу, а ці процеси пов'язані з життєдіяльністю людини. Коеволюція – це особливий механізм зв'язку природи та суспільства, у широкому сенсі вона означає співрозвиток, узгодження, взаємозалежний або збалансований, поєднаний розвиток. Збій у цьому механізмі тягне за собою масу негативних наслідків. У контексті коеволюційної стратегії важливо враховувати не лише стратегічні напрями природокористування, але й екологічний збиток для екосистем в цілому, з метою збереження

придатного для життя середовища. В плані раціонального природокористування важливо досягти того, щоб кількісні показники у використанні природних ресурсів не випереджали темпи їх відновлення. Тобто, коефіцієнт використання ресурсів не повинен перевищувати коефіцієнт їх відновлення, оскільки обсяги багатьох життєво важливих ресурсів вже перевищили фізично припустимі норми.

Важливу роль у збалансуванні коеволюційних процесів відіграє дотримання вимог концепції стійкого розвитку, розроблену та затверджену ООН у 1992 р., та екологічного імперативу, який визначає межі антропогенної дії на природні екосистеми.

По-п'яте, пандемія коронавірусу різко негативно вплинула на сферу духовного виробництва. Негатив більш за все проявився в освіті. Covid-19 змусив освітні структури перейти на дистанційну форму навчання, до якої Україна на була готовою. Немає технічного та методичного забезпечення навчання з цієї форми набуття знань та підготовки фахівців. Звідси впливає: а) різке зниження рівня особистісного знання. Система «онлайн» не дозволяє об'єктивно визначити рівень цього знання. Результатом такого навчання буде зниження порогу кваліфікованості випускника, якого ми надсилаємо на ринок інформаційних ресурсів, оскільки це інтелектуальний товар; б) ми втрачаємо кермо формування духовного світу студента, перш за

все, його світогляд. Цей процес припускає роботу з живою людиною, бачити форму руху його думки, уточнювати та корелювати її. Комп'ютер розірвав цей живий зв'язок зі студентом і ми втрачаємо реальний процес формування світогляду; в) ми втрачаємо кермо управління формуванням національної самосвідомості, патріотичного виховання у різних його формах, формування ментальності особистості, яка проявляється в індивідуальній свідомості суб'єкта навчання у формі толерантності, гуманності, традиціоналізму, життєстійкості, витривалості та інших формах. І якщо для відновлення економічного потенціалу після Covid-19 буде потрібно два-три роки, то для відновлення духовності людини і суспільства буде потрібно значно більше.

Висновок. Безсумнівно, Covid-19 привніс розкол у глобалізаційні процеси, загальмувавши розвиток не однієї окремо взятої країни, а світової спільноти в цілому.

Covid-19 розкрито як глобальний «квант» негативного впливу на усі сфери діяльності людства, він загострив режим пристосованості людини до умов буття у глобалізованому світі. Цей патоген охопив увесь світ та об'єднав його у пошуках антивірусу. Пандемія коронавірусу різко загальмувала усі світові соціально-економічні процеси, внесла хаос у сталі структури суспільного життя, в його режим. Виникла необхідність у нових конструктах соціосистеми, її

самоорганізації в умовах застою, хаосу, соціального страху, психологічного стресу. Covid-19 вніс розкол у політичне життя світової соціосистеми. Сьогодні низка країн ЄС визнали, що ця організація не здатна сумісно переборювати кризу пандемії, для виживання ця організація виявилася непридатною. Криза у фінансово-економічній сфері обвалює головну світову валюту – долар, наперед виходять фінансові валюти ЄС та Китаю – євро і юань. Економіка охарактеризована різким падінням ВВП основних лідерів глобалізації – США, Китаю, Росії та ЄС. Розкрито сутність бенефіціарства та реалізація його змісту у сучасній Україні. Охарактеризовано негативний вплив Covid-19 на коеволюційні процеси сучасності, звернено увагу на необхідність реалізації стійкого розвитку і стратегії виживання людства у сучасному світі. У контексті поставленої мети особливо підкреслено негативний вплив Covid-19 на духовну сферу життя суспільства, ядром якої є освіта. Перехід до дистанційної форми навчання містить значний елемент негативу: зниження особистісного знання фахівця, втрата живого спілкування впливає на формування світогляду, національної самосвідомості, патріотизму, толерантності. Безсумнівно, пандемію коронавірусу людство переживе, проте на його тілі залишаться рубці, втрата людей, однак процес глобалізації світової системи

продовжитися, але вона має бути інтелектуальною та гуманною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анохина, В. В. (2014). Культурная традиция в парадигмах современной философии. Минск : БГУ. 235.
2. Бек, У. (2001). Что такое глобализация? М.: Прогресс-Традиция. 304.
3. Водопьянов, П. А., Крисаченко, В. С. (2018). Стратегия бытия человечества. Минск : *Беларуская навука*. 306.
4. Воронкова, В. Г., Соснін, О. В., Нікітенко, В. О., Максименюк М. Ю. (2016). Філософія інформаційно-комунікативного суспільства: теоретично-методологічний аспект. Запоріжжя : *ЗДІА*. 276.
5. Воронкова, В. Г. (2012). Місце і роль синергетики у пізнанні соціальних процесів та розвитку сучасного суспільства. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. Вип. 48. ЗДІА. 5-24.
6. Зеленков, А. И. (2013). Блеск и нищета глобализации. Философия и социальные науки, №3/4. БГУ. 4-12.
7. Иноземцев, В. А. (1999). Расколота цивилизация. М. : *Academia-Наука*. 724.
8. Кефели, И. Ф. (2010). Геополитика Евразии. СПб. : *Петрополис*. 326.
9. Колодко, Г. В. (2012). Мир в движении. М. : *Магистр*. 576.
10. Лазаревич, А. А. (2008). Глобальное коммуникационное общество. Минск: *Белорусская наука*. 350.
11. Лазаревич, А. А. (2015). Становление информационного общества. Минск : *Беларуская наука*. 537.
12. Левко, А. И. (2019). Социокультурные предпосылки инновационного развития общества. Минск : *Беларуская наука*. 508.
13. Лукашевич, В.М. (2006). Глобалистика. Львів : *Новий світ-2000*. 540.
14. Маккиндер, Дж. (2007). Географическая ось истории. М. : *АСТ*. 603.
15. Нейсбит, Дж., Нейсбит, Дор. (2012). Китайские мегатренды. М. : *Астрель*. 315 [5].
16. Осборн, Р. (2008). Цивилизация. М.: АСТ: АСТ Москва : Хранитель. 764 [4].
17. Пунченко, О.П. (2013). Цивилизационное измерение истории человечества. Одесса : *Астронит*. 448.
18. Пунченко, О. П., Пунченко, Н. О. (2017). Археология ноосферного образования. Одесса : *Печатный дом, Друк Південь*. 452.
19. Пунченко, О. П., Никитенко, В. А. (2020). Covid-19: человек и общество перед вызовами глобальных трансформаций. *Humanities Studies. Філософія. Зб. наук. праць*. № 4 (81). 74-91.
20. Robertson, R. (1978). *Globalization: Social Theory and Global Culture*. London : *Sage*. 340.
21. Степин, В.С. (2012). История и философия науки. М. : *Академический проект, Трикста*. 423.
22. Тоффлер, Э. (2000). Третья волна. М. : АСТ. 781 [2].
23. Фернандо-Арместро, Ф. (2009). Цивилизации. М. : АСТ : *АСТ-Москва*. 764 [4].
24. Фукуяма, Ф. (2014). Наше постчеловеческое будущее. М. : *АСТ : Люкс*. 349 [3].
25. Хантингтон, С. 2005. Столкновение цивилизаций. М. : *АСТ*. 603 [5].
26. Чумаков, А. Н. (2018). Глобальный мир: столкновение интересов. М. : *Перспект*. 512.
27. Шалаев, В. П. (2009). Синергетика в пространстве философских проблем современности. Йошкар-Ола : *МГТУ*. 360.
28. Шапиро, Р. (2009). Прогноз на будущее. М. : АСТ : АСТ Москва. 537 [7].
29. Шваб, К. (2019). Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Харків : *Клуб сімейного дозвілля*. 426.
30. Яковец, Ю.В. (2008). Глобализация и взаимодействие цивилизаций. М. : *Экономика*. 441.

REFERENCES

1. Anokhina, V. V. (2014). Cultural Tradition in the Paradigms of Contemporary Philosophy. Minsk : *BSU*. 235.
2. Beck, W. (2001). What is Globalization? М. : *Progress-Tradition*. 304.

3. Vodopyanov, P. A., Krisachenko, V. S. (2018). The strategy of human existence. Minsk : *Belarusian Navuka*. 306.
4. Voronkova, V. H., Sosnin, O. V., Nikitenko, V. O., Maksimenyuk, M. Yu. (2016). Philosophy of information and communicative society : theoretical and methodological context. Zaporizhzhia : *ZSEA*. 276.
5. Voronkova, V. H. (2012). Place and role of synergetics in the knowledge of social processes and the development of daily society. *Humanitarian visnik ZSEA*. Vol. 48. ZSEA. 5-24.
6. Zelenkov, A. I. (2013). The Shine and Poverty of Globalization. *Philosophy and Social Sciences*, № 3/4. BSU. 4-12.
7. Inozemtsev, V. L. (1999). Divided Civilization. M. : *Academia – Science*. 724.
8. Kefeli, I. F. (2010). Geopolitics of Eurasia. SPb. : *Petrapolis*. 326.
9. Kolodko, G. V. (2012). The world in motion. M. : *Master*. 576.
10. Lazarevich, A. A. (2008). Global Communication Society. Minsk : *Belarusian Science*. 350.
11. Lazarevich, A. A. (2015). Formation of the Information Society. Minsk : *Belarusian Science*. 537.
12. Levko, A. I. (2019). Socio-cultural prerequisites for the innovative development of society. Minsk : *Belarusian Navuka*. 508.
13. Lukashevich, V. M. (2006). Globalistics. Lviv : *Novy Svit-2000*. 540.
14. Mackinder, H. J. (2003). Geographical axis of history. M. : *AST*.
15. Naisbit, J., Naisbit, Dor. (2012). Chinese megatrends. M. : *Astrel*. 315 [5].
16. Osborne, R. (2008). Civilization. M.: *AST: AST Moscow : Guardian*. 764 [4].
17. Puchenko, O. P. (2013). Civilizational Dimension of Human History. Odessa : *Astroprint*. 448.
18. Puchenko, O. P., Puchenko, N. O. (2017). Archaeology of Noospheric Education. Odessa: *Printing House, Druk Pivden*. 452.
19. Puchenko, O. P., Nikitenko, V. A. (2020). Covid-19: Individuals and Society Facing the Challenges of Global Transformations. *Humanities Studies. Philosophy. Bul. Science. Good*. №. 4 (81). 74-91.
20. Robertson, R. (1978). Globalization : Social Theory and Global Culture. London : *Sage*. 340.
21. Stepin, V.S. (2012). History and Philosophy of Science. M. : *Academic project, Triksa*, 423.
22. Toffler, E. (2004). The third wave. M. : *AST*. 781 [2].
23. Fernandez-Armestro, F. (2009). Civilizations. M. : *AST: AST MOSCOW*. 764 [4].
24. Fukuyama, F. (2014). Our Posthuman Future. M. : *AST: LUX*. 349 [3].
25. Huntington, S. (2005). The Clash of Civilizations. M. : *AST*. 603 [5].
26. Chumakov, A. N. (2018). Global World: Clash of Interests. M. : *Prospect*. 512.
27. Shalaev, V. P. (2009). Synergetics in the space of contemporary philosophical problems. Yoshkar-Ola : *MSTU*. 360.
28. Shapiro, R. (2009). Forecast for the future. M. : *AST : AST MOSCOW*. 537 [7].
29. Schwab, K. (2019). The fourth industrial revolution. Forming the fourth industrial revolution. Kharkiv : *Family*. 426.
30. Yakovets, Yu. V. (2003). Globalization and Interaction of Civilizations. M. : *Economics*. 441.

PUNCHENKO, OLEG - DSc (Philosophy), Professor, the department of standardization, conformity assessment and educational measurements.

Odessa State Academy of Technical Regulation and Quality (Odessa, Ukraine)

E-mail: olegpetr02.09@gmail.com

ODCID iD: <http://orcid.org/0000-0003-2694-6841>

LAZAREVICH, ANATOLY - PhD in Philisiphy, Assocoate Professor, Director of Institute of Philosophy of NAS of Belarus

Minsk Surganova str 1/2 220072 (Republik Belarus)

E-mail: a.a.lazarevich@gmail.com

ODCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-3365-2019>

LAZAREVICH, NATALIA - PhD (philosophy) Associate Professor, Senior Researcher the Centre of Philosophical and Antropological Research. Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Belarus

Minsk Surganova str 1/2 220072 Republik Belarus)

ORCID iD: 0000-0003-2095-5608

E-mail: natalazarevich@tut.by

INFLUENCE COVID-19 ON THE SPLIT GLOBALIZATION PRACTICE OF SOCIOSYSTEM

Abstract. The article analyses the impact of Covid-19 on the schism of the globalization practices for the socio-system. It is noted that the current stage of social development is characterized by the development of its two determining components - the formation of an informational social order and the globalization processes of its reorganization unfolding in the world. The interrelation of these components at the present stage of the world socio-system development is revealed. In the context of the set goal, the essence and multidimensionality of the phenomenon "globalization" is explained and based on this study this phenomenon is opened. The unilateral approach of the ideologists of the Western world to the realization of the ideas of the global world formation, which consists in the absolutization of the aspirations and desires of the subjective factor is emphasized. The mistakes of ideologists in connection with ignoring the objective conditions and factors in this process have been revealed. Also, revealed the content of Covid-19 as a global negative "quantum" affecting all spheres of human activity, its all-encompassing destructive nature.

The main areas of the socio-system development are analysed, in which their split is revealed. Firstly, Covid-19 has split the established way of social life, causing chaos in the content of the socio-system, a crisis in its development, social fear, psychological stress of humanity. Secondly, the split in the system of political relations between the leading powers of the United States, China, Russia and the EU is revealed, the directions along which the split in this sphere of the socio-system is. Thirdly, the content of the split in the sphere of finance and the economy is revealed, a sharp drop in the GDP of leading countries, the struggle for the leadership of the world currency is noted. The explanation of the beneficiary essence at the present stage deserves attention. Fourth, the negative impact of Covid-19 on co-evolutionary processes, the need to develop a strategy for the survival of mankind is emphasized. Fifth, the negative impact of the pandemic on the spiritual society. It is noted that in education, as the determining core of spiritual life, in connection with the transition to distance learning, the level of personal knowledge and the threshold of qualification of a graduate are sharply reduced; we lose the reins of the formation of a student stable outlook, his national self-awareness, moral and patriotic education, mentality, tolerance, which are manifested in the individual consciousness.

Keywords: globalization, civilization, Covid-19, crisis, transformations, macroshifts, sociosystem.

ПУНЧЕНКО, ОЛЕГ ПЕТРОВИЧ - доктор философских наук, профессор, кафедра стандартизации, оценки соответствия и образовательных измерений Одесской государственной академии технического регулирования и качества (Одесса, Украина)

E-mail: olegpetr02.09@gmail.com

ODCID iD: <http://orcid.org/0000-0003-2694-6841>

ЛАЗАРЕВИЧ, АНАТОЛИЙ АРКАДЬЕВИЧ - кандидат философских наук, доцент, директор Института философии НАН Беларуси (Минск, Беларусь)

E-mail: a.a.lazarevich@gmail.com

ODCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-3365-2019>

ЛАЗАРЕВИЧ, НАТАЛЬЯ АЛЕКСАНДРОВНА - кандидат философских наук, доцент, с.н.с. Института философии НАН Беларуси (Минск, Беларусь)

ORCID iD: 0000-0003-2095-5608

E-mail: natalazarevich@tut.by

ВОЗДЕЙСТВИЕ COVID-19 НА РАСКОЛ ГЛОБАЛИЗАЦИОННОЙ ПРАКТИКИ СОЦИОСИСТЕМ

Аннотация. В статье анализируется воздействие Covid-19 на раскол глобализационной практики социосистемы. Отмечается, что современный этап общественного развития характеризуется развитием двух его детерминирующих составляющих – становлением информационного общественного уклада и развернувшимися в мире глобализационными

процессами его переустройства. Раскрыта взаимосвязь этих составляющих на современном этапе развития мировой социосистемы. В контексте поставленной цели объяснена сущность и многоаспектность феномена «глобализация» и на основе этого исследования эксплицирован данный феномен. Подчеркнут односторонний подход идеологов западного мира к реализации идей становления глобального мира, заключающийся в абсолютизации стремлений и желаний субъективного фактора. Вскрыты ошибки идеологов в связи с игнорированием объективных условий и факторов в этом процессе. Раскрыто содержание Covid-19 как глобального негативного «кванта», действовавшего на все сферы человеческой деятельности, его всеохватывающий разрушительный характер.

Проанализированы основные сферы развития социосистемы, в которых раскрыт их раскол. Во-первых, Covid-19 внес раскол в устоявшийся уклад общественного бытия, вызвав хаос в содержании социосистемы, кризис в ее развитии, социальный страх, психологический стресс человечества. Во-вторых, раскрыт раскол в системе политических отношений между ведущими державами США, Китаем, Россией и ЕС, отмечены направления, по каким идет раскол в этой сфере социосистемы. В-третьих, раскрыто содержание раскола в сфере финансов и экономики, отмечено резкое падение ВВП ведущих стран, борьба за лидерство мировой валюты. Заслуживает внимания объяснение сущности бенефициарства на современном этапе. В-четвертых, подчеркнута негативное влияние Covid-19 на коэволюционные процессы, необходимость выработки стратегии выживания человечества. В-пятых, показано негативное воздействие пандемии на духовную составляющую общества. Отмечено, что в образовании, как детерминирующем ядре духовной жизни, в связи с переходом на дистанционную форму обучения, резко снижается уровень личностного знания и порог квалифицированности выпускника; мы теряем бразды формирования устойчивого мировоззрения обучаемого, его национального самосознания, нравственного и патриотического воспитания, ментальности, толерантности, которые проявляются в индивидуальном сознании.

Ключевые слова: глобализация, цивилизация, Covid-19, кризис, трансформации, макросдвиги, социосистема.

Received date 15. 10.2020

Accepted date 19.10.2020

Published date 01.11.2020